

Sectorplan 17

KCA/KGA en Chemicaliënverpakkingen

1 Achtergrondgegevens

1. Belangrijkste afvalfracties	Kleine hoeveelheden gevaarlijke afvalstoffen
2. Belangrijkste bronnen	Huishoudens en bedrijven
3. Aanbod in 2000 (in Nederland)	36 kton (gescheiden ingezameld) ²²
4. % nuttige toepassing in 2000	niet bekend
5. % verwijdering in 2000	niet bekend
6. Verwacht aanbod in 2006	45 kton (<200kg)
7. Verwacht aanbod in 2012	54 kton (<200kg)
8. Bijzondere kenmerken	Euralcodes: alle codes met * gemarkeerd die in kleine hoeveelheden voorkomen, 15.01.10*, 18.01.09 en 20.01.32

2 Afbakening sectorplan

In dit sectorplan is het beleid uitgewerkt voor Klein Chemisch Afval (KCA) en Klein Gevaarlijk Afval (KGA). Tevens is het beleid uitgewerkt voor niet gereinigde gebruikte chemicaliënverpakkingen voor onder andere gewasbeschermingsmiddelen en verfafval. Dit zijn verpakkingen die resten van gevaarlijke stoffen bevatten of daarmee zijn verontreinigd. Een verpakking wordt geacht geen resten te bevatten (leeg te zijn) indien ze schud-, schrap- en schraapleeg is. Een verpakking wordt geacht niet-verontreinigd te zijn indien de buitenkant schoon is of niet meer restanten bevat dan de lege binnenkant. Het feit dat resten of verontreinigingen aanwezig zijn maakt dat er sprake is van gevaarlijke afvalstoffen indien deze resten of verontreinigingen bestaan uit gevaarlijke stoffen conform de Eural. In de praktijk zal verf die volledig is uitgehard over het algemeen niet meer aan te merken zijn als een gevaarlijke stof.

Spuitbussen in het afvalstadium vallen onder het hierboven gedefinieerde begrip verpakkingen.

Tot het KCA behoren afvalstoffen die met name zijn genoemd op de KCA-lijst en die vanwege aard en samenstelling via de KCA-inzamelstructuur gescheiden worden ingezameld. Het zijn veelal afvalstoffen die als gevaarlijk afval moeten worden aangemerkt en die in kleine hoeveelheden bij huishoudens vrijkomen. De KCA-lijst is opgenomen in het programma 'Gescheiden inzameling van Klein Chemisch Afval' (AOO 2000c) en de handreiking 'Informatie over KCA' (AOO 2000d).

Onder KGA worden zes met name genoemde afvalstoffen verstaan waarvoor een inzamelplicht geldt. Daarnaast vallen onder KGA alle afvalstoffen die op basis van de Eural zijn aangewezen als gevaarlijke afvalstoffen voor zover zij in hoeveelheden van minder dan 200 kg per afvalstof per afgifte worden aangeboden.

²² Het betreft de hoeveelheid KCA en KGA die gescheiden is ingezameld en als zodanig is geregistreerd. Aangenomen is dat de hoeveelheid die gescheiden wordt ingezameld zal toenemen. Daarbij is een onzekere factor welk deel van de afvalstoffen in hoeveelheden kleiner dan 200 kg per afvalstof per afgifte worden afgegeven. Er zijn geen gegevens beschikbaar over de wijze van verwerking.

Voor deze stromen ...	... zie deze sectorplannen
• gasontladingslampen en fluorescentiepoeder	8 afval van verlichting
• batterijen	29 batterijen
• accu's	30 accu's
• oplos- en koudemiddelen	31 oplos- en koudemiddelen
• kwikhoudend afval, metaalhoudende pigmenten, hardingszouten, arseensulfideslib en ander zwavelhoudend afval	32 overige gevaarlijke afvalstoffen
• zuren, basen en metaalhoudende afvalwaterstromen	33 zuren, basen en metaal houdende afvalwaterstromen
• fotografisch gevaarlijk afval	34 fotografisch afval

Dit sectorplan behandelt in hoofdzaak de inzameling van KCA/KGA. In bovenstaande tabel zijn de sectorplannen aangegeven waarin andere beheersaspecten van afvalstromen die als KCA of KGA voorkomen, aan de orde komen.

Voor restanten van medicijnen afkomstig van huishoudens en bedrijven (niet zijnde cytotoxische en cytostatische geneesmiddelen) is geen specifiek beleid uitgewerkt. Hiervoor wordt verwezen naar het beleidskader. Over het algemeen betreft het niet gevaarlijke afvalstoffen die uit oogpunt van zorgvuldigheid en voorkoming van risico's tezamen met KCA/KGA worden ingezameld.

3 Beleid

Het beleid voor KCA en KGA is gericht op het tot stand brengen van een lekvrije beheerstructuur, waarbij door gescheiden inzameling ook kleine hoeveelheden bedrijfseconomisch verantwoord nuttig kunnen worden toegepast.

3.1 Preventiemogelijkheden

Het preventiebeleid voor KCA en KGA is gericht op het voorkomen van toepassing van bepaalde gevaarlijke stoffen in producten. Een verbod op toepassing van cadmium als pigment, kleurstof, stabilisator of oppervlaktelaag op grond van het Cadmiumbesluit is hiervan een voorbeeld.

3.2 Inzamelen en opslaan

3.2.1 KCA

Het algemene beleid voor gescheiden inzameling van huishoudelijk afval is beschreven in het beleidskader, hoofdstuk 14 'Afvalscheiding'. In dit hoofdstuk is aangegeven dat gemeenten de verplichting hebben om de stromen GFT-afval, papier/karton, glas, textiel, wit- en bruingoed en klein chemisch afval, gescheiden in te zamelen. De doelstelling voor KCA is 90% gescheiden inzameling in 2006. Ter verbetering van de gescheiden inzameling van KCA is het uitvoeringsprogramma 'Gescheiden Inzamelen van Klein Chemisch Afval' (GIKCA) en de handreiking 'Informatie over KCA' opgesteld. Gemeenten en provincies hebben zich aan het GIKCA gecommitteerd. Om de gescheiden inzameling van componenten uit het huishoudelijk afval, zoals KCA, te stimuleren is ook het 'Stimuleringsprogramma afvalscheiding en afvalpreventie van huishoudelijk afval' (STAP) opgesteld. Belangrijk onderdeel daarvan is de 'Subsidierегeling Aanpak Milieudrukvermindering'.

De KCA-lijst is een communicatiemiddel voor huishoudens. Op basis van het Besluit KCA-logo (Staatsblad 1993, nr. 22) en de 'Regeling nadere regels KCA-logo' (Staatscourant 2001, nr. 21) zijn producenten en importeurs verplicht om producten en/of verpakkingen van de producten op de KCA-lijst te voorzien van een KCA-logo.

Elke gemeente heeft de vrijheid om de inzameling van KCA naar keuze in te richten. Een groot aantal gemeenten heeft zelf, of in samenwerking met andere gemeenten, een KCA-depot ingericht, en maakt gebruik van een chemokar die huis-aan-huis of op vaste standplaatsen inzamelt. Ook wordt KCA

ingezameld met behulp van het zogenaamde DIS-systeem (Detailisten Inzamel Systeem). Hierbij kunnen burgers bijvoorbeeld batterijen, injectienaalden en geneesmiddelen inleveren bij supermarkten en apotheken. Een belangrijk voordeel van het DIS-systeem is de laagdrempeligheid.

3.2.2 KGA

In de praktijk wordt een deel van het KGA niet gescheiden ingeleverd. Inname van KGA op KCA-depots, inzameling van KGA met de chemokar, producentenverantwoordelijkheid en samenwerking van gemeenten bij de inzameling van KGA met inzamelingvergunninghouders, kan de respons vergroten. Tijdens de planperiode van het LAP wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de inzameling van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval te stimuleren.

3.2.3 Gebruikte chemicaliënverpakkingen

Voor de inzameling van gewasbeschermingsmiddelen is vanaf 1988 het 'Convenant inzake resten en gebruikte verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen' van kracht. De Stichting Toepassing Opruiming Landbouwbestrijdingsmiddelen (STORL) ziet toe op de uitvoering van het convenant. Het convenant wordt in de planperiode gecontinueerd. In het convenant is geregeld dat ongeopende verpakkingen landbouwbestrijdingsmiddelen, met een merkteken van de STORL, zonder creditering kunnen worden teruggebracht bij de distribuut.

Op basis van de Verordening Reiniging Verpakkingen Bestrijdingsmiddelen (1989) geldt een schoonspoelplicht voor verpakkingen van bestrijdingsmiddelen. Resten van verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen die niet kunnen worden schoongespoeld kunnen kosteloos worden aangeboden bij een KGA of KCA-depot. Gemeenten ontvangen een vergoeding voor de gemaakte kosten op basis van een vaste prijs per kilo.

3.3 Be- en verwerken

Storten van gescheiden ingezamelde en ingenomen gebruikte chemicaliënverpakkingen en niet-gereinigde gebruikte verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen is op grond van Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (categorie 7) niet toegestaan.

4 Aspecten van vergunningverlening

Voor de algemeen geldende bepalingen bij vergunningverlening wordt verwezen naar 'Toelichting bij de sectorplannen'. Aanvullingen op en afwijkingen van deze algemene bepalingen zijn hierna gegeven.

4.1 KCA

4.1.1 Inzamelen en opslaan

KCA wordt gelijk gesteld met KGA nadat een particulier zich van dit afval ontdaan heeft aan het KCA-depot of aan een daartoe bevoegde inzamelaar (direct of via de detailhandel) heeft afgegeven.

In afwijking van de algemene bepalingen bij vergunningverlening wordt door het bevoegd gezag niet alleen aan inzamelvergunninghouders, maar ook aan gemeentelijke KGA- en KCA-depots vergunning verleend voor het opslaan van afvalstoffen die in het Besluit inzamelen afvalstoffen worden genoemd. Het in werking treden van dit besluit is voorzien begin 2004.

4.1.2 Be- en verwerken

De minimumstandaard voor be- en verwerken van afvalstromen die tot het KCA kunnen behoren, zijn opgenomen in de sectorplannen als aangegeven in paragraaf 2.

4.2 KGA

4.2.1 Inzamelen en opslaan

Op grond van het Besluit inzamelen afvalstoffen geldt een inzamelvergunningplicht voor de onderstaande stromen klein gevaarlijk afval, in hoeveelheden minder dan 200 kg per afvalstof per afgifte:

1. laboratoriumchemicaliën;
2. restanten van de toepassing van amalgaam in de tandheelkunde;
3. afvalstoffen afkomstig van de toepassing van verven, lakken, beitsen en andere soortgelijke vloeibare en pasteuze middelen;
4. fotografisch gevaarlijke afvalstoffen;
5. zuren, logen, galvanische en etsbaden die zijn gebruikt voor de reiniging of bewerking van metaaloppervlakken, voor het opbrengen van een beschermende metaallaag op producten en halffabrikaten of voor het ontlakken van geverfde producten;
6. afgewerkte olie categorie I en II in verpakking (minder dan 200 liter per afgifte).

Gezien de samenstelling van afval uit tandartsboxen is de inzamelvergunningplicht hier ook op van toepassing.

Een inzamelvergunninghouder, is verplicht deze afvalstoffen in te zamelen in het hem toebedeelde plichtsgebied. Daarbij heeft de inzamelvergunninghouder het recht om in heel Nederland in te zamelen. Indien naast de inzamelvergunningplichtige afvalstoffen ook andere afvalstoffen in kleine hoeveelheden vrijkomen, kunnen ook deze afgegeven worden aan de inzamelvergunninghouder indien deze tevens geregistreerd is op de lijst van vervoerders, inzamelaars, bemiddelaars en handelaren.

Momenteel zijn er 22 vergunninghouders voor het inzamelen van KGA. Alle plichtgebieden bij elkaar vormen een landelijk dekkend netwerk. Gelet op de kosten voor een verantwoorde inzameling is het restrictieve vergunningenbeleid voortgezet; het aantal inzamelaars wordt niet uitgebreid. Indien een plichtgebied vrijvalt, vergunt het bevoegd gezag een nieuwe of bestaande inzamelaar die het gehele plichtgebied op zich neemt. Splitsing van plichtgebieden wordt niet toegestaan. Voor de indeling van plichtgebieden wordt verwezen naar bijlage 6.

In beginsel draagt een inzamelvergunninghouder zorg voor de zes vergunningplichtige KGA-stromen. Een uitzondering hierop vormt de inzameling van fotografisch gevaarlijk afval (FGA) in hoeveelheden kleiner dan 200 kg per afgifte. De verwerkers van FGA komen aanmerking voor een Wm-vergunning voor het inzamelen van kleine hoeveelheden FGA, met het recht om in heel Nederland in te zamelen. Aan deze vergunning voor FGA is geen inzamelplicht verbonden. Dit is niet nodig omdat de KGA-inzamelaars met hun inzamelplicht een achtervangfunctie hebben bij de inzameling van FGA (zie sectorplan 34 'Fotografisch afval').

4.2.2 Be- en verwerken

De minimumstandaard voor be- en verwerken van afvalstromen die tot het KGA kunnen behoren zijn opgenomen in de sectorplannen voor de verschillende afvalstromen. Voor de acceptatiecriteria van KGA voor nuttige toepassing gelden de richtlijnen uit het rapport 'De verwerking verantwoord; uitvoering aanbevelingen commissie HOI's en inspectieonderzoek' (De Roever 2002).

4.3 Niet gereinigde gebruikte chemicaliënverpakkingen

4.3.1 Inzamelen en opslaan

Ten aanzien van verzamelen en opslaan zijn geen afvalstroomspecifieke aspecten van vergunningverlening aan de orde.

4.3.2 Be- en verwerken

Voor be- en verwerken van niet gereinigde gebruikte chemicaliënverpakkingen heeft dit sectorplan eveneens betrekking op hoeveelheden groter dan 200 kg per afgifte.

Voor de verwerking van niet gereinigde gebruikte chemicaliënverpakkingen is onderscheid gemaakt tussen verpakkingen met verfafval, drukinkt, lijmen, harsen, katten en verpakkingen met overige gevaarlijke afvalstoffen zoals bestrijdingsmiddelen, halogeenhoudende chemicaliën, laboratoriumchemicaliën en dergelijke. Ook volle verpakkingen die in het afvalstadium zijn beland worden beschouwd als niet gereinigde gebruikte verpakkingen.

Verpakkingen van verfafval en dergelijke

In het MER voor het LAP is een aantal technieken vergeleken voor de be- en verwerking van verpakkingen van verfafval en dergelijke. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen kunststofverpakkingen en gemengde verpakkingen (mengsels van kunststof en metalen verpakkingen). Voor de be- en verwerking van niet gereinigde gebruikte kunststof en gemengde verpakkingen zijn vergeleken: cryogene behandeling, spoelen met oplosmiddelen, pyrolyse/smelten en integraal verbranden in een (buitenlandse) DTO. Voor de scheidingsopties (spoelen en cryogene behandeling) is nog gevarieerd in de vervolgbehandeling voor de kunststof verpakkingen (verbranden in (buitenlandse) DTO of cementoven).

Uit de vergelijking van deze technieken komt cryogene behandeling in alle gevallen naar voren als milieuhygiënisch beste techniek. Het verschil met de overige technieken is echter niet significant. Spoelen met oplosmiddelen scoort in alle gevallen vergelijkbaar met cryogene behandeling. Deze techniek is inmiddels niet meer operationeel. Afhankelijk van de wijze waarop de milieueffecten worden gewogen, scoren soms ook de beide andere technieken (verbranden in DTO of pyrolyse/smelten) vergelijkbaar met cryogene behandeling of spoelen met oplosmiddelen. Voor de twee opties die op dit moment operationeel zijn, namelijk cryogeen en DTO, geldt dat cryogeen altijd beter is en ook in vrijwel alle weegvormen significant beter dan de DTO.

Minimumstandaard

De minimumstandaard voor niet gereinigde gebruikte verpakkingen van verfafval e.d. is bewerking in een cryogene installatie gevolgd door nuttige toepassing van de kunststoffractie en de verfslude als brandstof, en terugwinning van de metaalfractie voor hergebruik.

Overwegingen bij het vaststellen van de minimumstandaard

- De minimumstandaard biedt de mogelijkheid niet gereinigde gebruikte verpakkingen van verfafval te verwerken met een techniek die in de praktijk beschikbaar en bedrijfszeker is en waarvan de kosten aanvaardbaar zijn.
- De minimumstandaard sluit aan bij het MER waaruit blijkt dat de cryogene behandeling als beste scoort.
- De wijze van verwerking in het buitenland is in een aantal gevallen laagwaardiger dan de minimumstandaard. Op grond van het zelfverzorgingsbeginsel wordt uitvoer voor verwijderen door storten in beginsel niet toegestaan.

Verbranding van gebruikte chemicaliënverpakkingen in de DTO is toegestaan als verwerking conform de minimumstandaard niet mogelijk is.

Verpakkingen van overige gevaarlijke afvalstoffen

Onder niet gereinigde, gebruikte chemicaliënverpakkingen van overige gevaarlijke afvalstoffen vallen alle gevaarlijke afvalstoffen in verpakking (met uitzondering van niet gereinigde gebruikte verpakkingen van verfafval e.d.), waaronder verpakkingen met bestrijdingsmiddelen, halogeenhoudende chemicaliën, laboratoriumchemicaliën, enz. In beginsel gaat het om een zeer heterogene stroom afval met uiteenlopende gevaarsaspecten. Een effectieve vernietiging van verpakkingen van overige gevaarlijke afvalstoffen is uitgangspunt en voorts dient effectief toezicht mogelijk te zijn.

Minimumstandaard

De minimumstandaard voor het be- en verwerken van verpakkingen van overige gevaarlijke afvalstoffen is verwijderen door verbranden in een DTO.

Overwegingen bij het vaststellen van de minimumstandaard

- De minimumstandaard biedt de mogelijkheid verpakkingen van overige gevaarlijke afvalstoffen te verwerken met een techniek die in de praktijk beschikbaar en bedrijfszeker is en waarvan de kosten aanvaardbaar zijn.
- De minimumstandaard sluit aan bij het streven naar een beperking van de verspreiding van toxische verbindingen. Een hoogwaardiger verwerking is voor deze afvalstromen in het algemeen niet mogelijk. Bovendien is de DTO juist opgericht voor de verwerking van afvalstoffen zoals deze.
- Gelet op het niveau van verwerking dat in de minimumstandaard is vastgelegd, bestaat geen gevaar dat de afvalstroom bij uitvoer laagwaardiger wordt verwerkt dan de minimumstandaard. Op grond van het zelfverzorgingsbeginsel wordt uitvoer voor verwijderen door storten in beginsel niet toegestaan.

5 In- en uitvoer

Het toetsingskader, de bezwaargronden en de bijbehorende procedures voor in- en uitvoer zijn opgenomen in hoofdstuk 12 van het beleidskader. Voor de uitwerking terzake van gevaarlijke afvalstoffen in kleine hoeveelheden die kunnen behoren tot KGA of KCA wordt verwezen naar de betreffende sectorplannen. De uitwerking voor niet gereinigde gebruikte chemicaliënverpakkingen is hierna gegeven.

5.1 Verwijderen

In- en uitvoer van niet gereinigde gebruikte chemicaliënverpakkingen, zowel verpakkingen van verfafval als overige chemicaliënverpakkingen (zoals van gewasbeschermingsmiddelen), voor storten is op basis van nationale zelfverzorging in beginsel niet toegestaan.

Tegen invoer van verpakkingen van verfafval voor verbranden als vorm van verwijdering wordt in beginsel bezwaar gemaakt daar dit in strijd is met de Nederlandse minimumstandaard en als zodanig niet kan worden vergund aan een verwerker in Nederland. Tegen invoer overige chemicaliënverpakkingen voor

verbranden als vorm van verwijdering wordt in beginsel geen bezwaar gemaakt wanneer daarvoor op basis van de geldende minimumstandaard een vergunning aan de beoogde verwerker is verleend.

Uitvoer voor verwijderen door verbranden van niet gereinigde gebruikte chemicaliënverpakkingen wordt in beginsel toegestaan.

5.2 Nuttige toepassing

Niet gereinigde gebruikte chemicaliënverpakkingen, waaronder gewasbeschermingsmiddelen, staan niet op de groene, oranje of rode lijsten van de EVOA. Voor niet genoemde afvalstoffen is bij grensoverschrijdende overbrenging de procedure van de rode-lijst-afvalstoffen van toepassing.

Gelet op de minimumstandaard is directe nuttige toepassing (zonder voorbereiding) van afval vallend onder dit sectorplan in het algemeen niet aan de orde. In gevallen waarin dit toch aan de orde is wordt tegen invoer voor nuttige toepassing naar een daartoe vergunde verwerker wordt in beginsel echter geen bezwaar gemaakt.

Tegen uitvoer voor nuttige toepassing wordt in beginsel geen bezwaar gemaakt.

5.3 Voorlopige verwijdering of voorlopige nuttige toepassing

Worden niet gereinigde gebruikte chemicaliënverpakkingen na overbrenging (cryogeen) gescheiden, verkleind, gesorteerd of anderszins voorbehandeld, dan is in het algemeen sprake van voorlopige nuttige toepassing (R12/R13) of van voorlopige verwijdering (D13/D14/D15).

Tegen in- en uitvoer voor voorlopige verwijdering wordt in beginsel bezwaar gemaakt op grond van nationale zelfverzorging wanneer als vervolghandeling een deel van het overgebrachte afval wordt gestort.

Tegen invoer voor voorlopige verwijdering waarbij de vervolghandeling geheel bestaat uit verbranden als vorm van verwijdering wordt voor verpakkingen van verafval in beginsel bezwaar gemaakt daar dit in strijd is met de Nederlandse minimumstandaard en als zodanig niet kan worden vergund aan een verwerker in Nederland. Het gestelde in de vorige zin geldt niet voor partijen waarvoor door de kennisgever voldoende aannemelijk wordt onderbouwd dat nuttige toepassing vanwege aard en samenstelling niet goed mogelijk is. Hiervoor wordt invoer toegestaan wanneer de verwerking is vergund aan de beoogde verwerker.

Tegen invoer van overige chemicaliënverpakkingen voor voorlopige verwijdering waarbij de vervolghandeling geheel bestaat uit verbranden als vorm van verwijdering wordt in beginsel geen bezwaar gemaakt wanneer het als zodanig is vergund aan de beoogde verwerker.

Tegen uitvoer voor voorlopige verwijdering waarbij de vervolghandeling geheel bestaat uit verbranden als vorm van verwijdering wordt in beginsel geen bezwaar gemaakt.

Tegen invoer voor voorlopige nuttige toepassing wordt in beginsel geen bezwaar gemaakt wanneer de beoogde verwerking in lijn is met de Nederlandse minimumstandaard en als zodanig is vergund aan de beoogde verwerker.

Tegen uitvoer voor voorlopige nuttige toepassing wordt bezwaar gemaakt wanneer als vervolghandeling zoveel van het overgebrachte afval wordt gestort dat de mate van nuttige toepassing de overbrenging niet rechtvaardigt. Het toetsingskader hiervoor is paragraaf 12.4 beleidskader. Als uitgangspunt geldt hierbij dat iedere mate van storten in beginsel te hoog is om de overbrenging te rechtvaardigen aangezien nuttige toepassing of verbranden als vorm van verwijdering mogelijk is.

Wanneer de kennisgeving onvoldoende gegevens bevat over de vervolghandeling(en) wordt in beginsel bezwaar gemaakt, zowel bij voorlopige nuttige toepassing als bij voorlopige verwijdering.

6 Monitoring

KGA wordt gemonitord op basis van gegevens van het meldingen- en registratiesysteem.

Het CBS enquêteert jaarlijks alle gemeenten in Nederland via de enquête 'Van gemeentewege ingezameld afval'. Op deze manier wordt inzicht verkregen in de hoeveelheden KCA die (gescheiden) zijn ingezameld en afgevoerd.